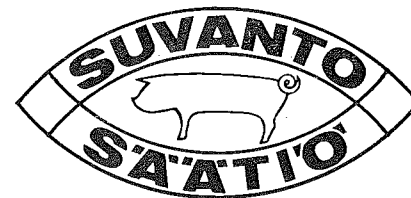

SUVANNON SEUTU

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 5 1967

LOKAKUU

KANTELEENSOITTAJA

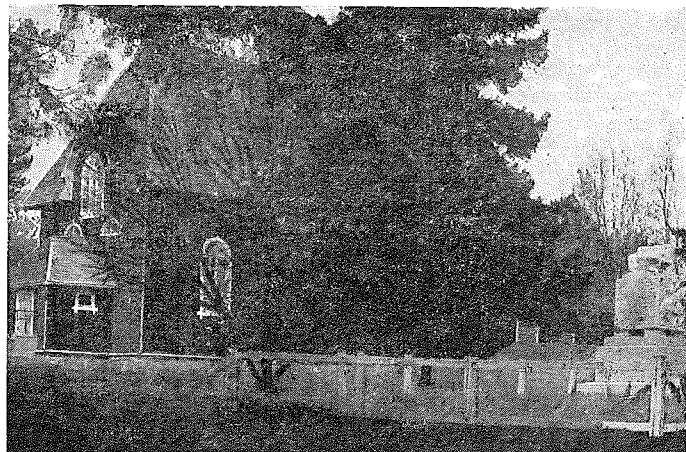
Neiti Tellervo Haikonen soittaa kannelta Sakkola-juhlassa, joka pidettiin Lempäälässä 5.-6. 8.

Seurakunnallinen jälleenrakennustyö Sakkolassa v. 1942

I

Elokuun 23 p. 1941 oli Sakkolan seurakunnan elämässä hyvin valoisaa ja samalla hyvin synkkä päivä, voisiko sanoa suuren surun ja suuren ilon päivä. Valoisaa se oli, sillä tuona päivänä omat joukkomme ajoivat pois vihollisen Sakkolan kirkonkylästä, joka oli ollut venäläisten hallussa yhden vuoden 5 kuukautta ja 10 päivää. Mutta tuo päivä oli synkkä sen vuoksi, että sen varhaisena aamuna kirkonkylämme näyttäytyi kaameassa valaistuksessa: valtavat tulipatsaasat kohosivat kirkosta, jonka muisto kauniina viihtyisänä Herran huoneena on lähtemättömästi piirtynyt jokaisen sakkolalaisen sydämeen. Tulenlieskat nousivat syksyn tummaa aamutaivasta vasten myös molempien pappiloiden rakennuksista, samoin kuin koko kirkonkylästä. Lähtönsä hetkellä vihollinen antoi iskun, jonka vammojen parantamiseen tarvittiin sitkeätä työtä mitä vaikeimmissa olosuhteissa, työtä, johon oli pureuduttava jo heti valloituksen jälkeen, sodan keskellä ja tykkien jyrinän kuulussa. Tästä alkoi seurakunnallinen jälleenrakentaminen Sakkolassa ja sen ensimmäiseksi työvuodeksi on merkittävä vuosi 1942. Tarkoituksella ettei esitykseni paisuisi liian laajaksi olen rajoittanut muistelmieni aiheet mainittuun vuoteen. Joitakin viittauksia myöhempiinkin asioihin joudun tekemään. Muistelmani perustuvat paitsi oma-kohtaiseen muistamiseen, huomattavimmalta osalta hallussani oleviin muistiinpanoihin, joissa valitettavasti on suuria aukkoja.

Aluksi sananen siitä, kuinka jouduin mukaan työhön Sakkolan jälleenrakentamisessa. Sakkolan kirkkoherran virkaa hain Kuopiossa käsin rauhan aikana ennen talvisotaa. Kun sain valtakirjan tähän virkaan, oli Sakkola alueellisesti olemassa ikivanhalla paikallaan Kannaksella. Valtakirjassa oli virkaanastumispäiväksi merkitty 1. 5. 1940, mutta silloin ei alueellista Sakkolaa ollut enää olemassa. Tein silloin Tuomiokapituliin anomuksen

saada virkavapautta Sakkolan kirkkoherran virasta siihen saakka kunnes Sakkolaan pääsisi muuttamaan. Anomukseen suostuttiin. Anomukseni lienee ollut erikoisuudessaan ainutlaatuinen Suomen kirkon historiassa. Kun sitten Viipurin valloitettiin takaisin elokuussa 1941, olin vetämässä juhlapuuta salkoon Kuopiossa ja samalla tein Tuomiokapituliin anomuksen saada heti Sakkolan valtauksen jälkeen, sitten kun se tapahtuisi, astua virkaani Sakkolassa. Tähänkin anomukseen suostuttiin. Lokakuun puolivälissä tein Sakkolaan tutustumismatkan saaden omin silmin todeta sodan tuhot. Marraskuun lopulla hain kirkonkirjat ja arkiston Toijalasta ja muutin Sakkolaan Patamäkeen, jonne kanttori Lehmusvuori saapui työtoverikseni samoihin aikoihin.

Seurakunnan asioiden hoitamisesta vastasi tässä historian vaiheessa kirkkohoitokunta, johon kuului kirkkoherran lisäksi 3 Tuomiokapitulin määräämää jäsentä. Tuomiokapituli päätöksellään 22. 1. 1942 määräsi näiksi jäseniksi rahastonhoitaja Mikko Pekkasen kirkonkylästä, maanvilj. Juho Kekin Pannusaarelta ja maanvilj. Edv. Raaskan Petäjärveltä. Varamiehinä olivat kanttori Aaro Lehmusvuori, mv. Jalmari Naskali ja kauppias Aleks Ukkonen. Kirkkohoitokunnan maallikkojäsenet olivat yhtei-

sissä asioissa kouliintuneita, taitavia ja seurakuntalaisten suurta luottamusta nauttavia henkilöitä. Kun he tärkeissä ratkaisuissa ottivat vielä yksityisesti kosketusta seurakuntalaisten mielipiteisiin, saivat kirkkohoitokunnan päätökset seurakuntaväen yleisen hyväksymisen. Yllämainitussa kokouksessa kirkkohoitokunta toimi seurakunnan lakauttamiseen saakka jouluk. 31. p. 1949. Kirkkohoitokunnassa ei äänestetty yhtään kertaa. Ellei jossakin asiassa päästy yksimieliseen ratkaisuun ensi kerralla, jätettiin asia kypsyään seuraavaan kertaan. Ilolla ja kiitollisuudella muistelen tuota kolmikkoa: Mikko Pekkane, Juho Kekki ja Edvard Raaska, joista kaksi ensiksi mainittua ovat jo päässeet ajallisen matkansa päähän.

Kirkkohoitokunnan ensimmäinen kokous pidettiin Sakkolan Patamäessä helmikuun 9. päivänä 1942. Jo silloin oli valmistelevasti käsiteltävänä, kokouksen ensimmäisenä asiana, kysymys uuden kirkon rakentamisesta. Katsottiin, että ennen kuin seurakuntaelämä voi päästä viriämään entiseen eloon on välttämätöntä saada kirkko. Mutta käsiteltiin myös, että kirkkoa ei voida ryhtyä rakentamaan sodan aikana. Kuitenkin valmistelutyöt, jotka aina ottavat suhteellisen pitkän ajan, kyetään suorittamaan sodankin aikana. Sen vuoksi kir-

MUISTOJEN SUNNUNTAI

Elokuun ensimmäinen sunnuntai tuo meille sakkolalaisille ensimmäiseksi mieleen Sakkolan-pitäjäjuhlat. — Ne tulevat ajatuksiimme meillekin, jotka olemme joutuneet elämämme järjestämään varsinaisen nykyisen sakkolalaisten ”kotipaikan” ulkopuolelle, joiden ilona on vain ehkä kerran vuosikymmenessä olla yhdessä muiden kanssa viettämässä tätä muistelojen juhlaa. — Juhlaa, joka on meille monelle Sakkolassa syntyneelle ikäänkuin Kirkastusvuori — ei mitenkään liian juhmallinen sana, niin hyvä ja aina läheinen on myös meille jokaiselle synnyinseutu ollut, ehkä kaikkein läheinen sitenkin meidän karjalaisten ajatuksissa, joille on tullut se kohtalo, että kaikki konkreettinen kosketus synnyinseutuun on riistetty pois. — Meille sakkolalaisille ainoa täysipainoinen synnyinseudun muisto, Sakkola-juhla, toivomme mukaan aina vietettävä, aina odotettu elokuun ensimmäinen sunnuntai — muistojen sunnuntai.

Monet ajatukset tulivat mieleeni kun toisen kerran sain olla mukana Sakkola-juhilla ja ensimmäisen kerran tällä nyt jo keski-ikään ehtineen elämäni taipaleella as-

kon rakennusasia oli jatkuvasti esillä kirkkohoitokunnan kokouksissa koko sen ajan jolloin olimme Sakkolassa. Vuoden 1942 osalle lan-kesi tässä asiassa kirkkohoitokunnan päätös kirkon paikasta. Kokouksessaan heinäk. 2 p. 1942 kirkkohoitokunta päätti valita uuden kirkon paikaksi paikan vanhan, kauan käyttämättömänä olleen hautausmaan keskustasta noin 130 metrin päässä kirkon ja noin 70 metrin päässä kellostapulin raunioista. Päätöstä tehtäessä katsottiin, että entinen kirkon paikka oli liian lähellä vilkkaasti liikennöityä maantietä ja että se oli sankarihautojen vuoksi liian ahdaskin. Entisestä kirkon paikasta olisi tehtävä pyhien muistojen puisto, jossa

tuin Lempäälän hautausmaalle. — Tämä on Sakkolaa, nykyinen Sakkola. Monia tuttuja nimiä hautakivissä. Näiden kukkakumpujen alla lepäsivät serkkuni, entiset ystävät ja naapurit, joiden useimpien koko elämän aikainen toiveensa — päästä viimeiseen lepoon synnyinseudun multiin, ei toteutunut tässä vaelluksessa. Heidän kaipuunsa oli päättynyt tänne, niin ajattelin. Kuitenkin kaikki oli niin tuttua ja läheistä. — Kolmevuosikymmentä on tehnyt tehtävänsä. — Muistikuvat tuntuivat vain sittenkin kovin hatarilta, näin on myönnettävä. Lepäkö tässä ehkä nimestä päätellen naapuri, lähikyläläinen, — vain yksi on varmaa — kaipuu. Nämä vainajat, jotka siinä nykyisen sakkolalaisten ehkä päähautausmaalla lepäsivät, kuin myös me, jotka juuri tapaamme Sakkola-juhilla, kaikki olemme kaipausten tuttuja. — Erikoisesti nuo lapsuuden tutut nimet veivät kaipuunomaisesti ajatukset Sakkolaan. Ne toivat mieleeni, ne tämän elämäni tähänastisesti raskaimmat askeleet, jotka alun toisella kymmenellä ollessani astuin oman äitini arkun jäljessä Sakkolan hautausmaalla kolmekymmentäluvun loppupuolen alku-

voitaisiin pitää ulkoilmajumalanpalveluksia. Kirkkohoitokunnan päätös uuden kirkon paikasta sai valtioneuvoston vahvistuksen lokak. 10 p. 1942. Ratkaisun tapahduttua ei ole esiintynyt kuin yksimielisesti hyväksyvä mielipide uuden kirkon paikasta.

M.m. kirkkokilpailun palkintotoumarit käydessään paikan päällä lausuiivat ihastuksensa siihen. Kun kirkkohoitokunnan päätös kirkon paikasta sai laillisen vahvistuksen, oli päiväjärjestyksestä pois asia, joka on arvoltaan ensiluokkaisen tärkeä. Onhan maassamme sattunut tapauksia, jolloin riita kirkon paikasta on hajoittanut liittokistaan kokonaisia seurakuntia.

Jalkuu seur. n:ossa

kesän muuten niin kauniina, kirkkaana päivänä. Meitä on paljon, jotka aina ajoittain muisteloissamme käymme siellä lapsuuden kirkkomäellä. — Tämä on se kaipuu, joka ei ole muiden Suomen heimojen tuttu, se on karjalaisten kaipuu, se on meidän, joiden kirkonkirjoihin on merkitty ”syntynyt Sakkolassa”. Se kaipuu ikäänkuin yhdistää meitä ja panee meidät ajattelemaan omaa Kirkastusvuortamme. — Moni meistä varmaankin yhä hakee sitä sieltä, missä meidän kesämme oli kaunein, lapsuutemme onnellisin ja nuoruutemme turvallisin. — Ehkä sinä 40-luvun sakkolalainen nuori kanssani näin ajattelet, ehkä olet tämän omakohtaisesti lyhyinä, menneinä, onnen vuosina kokenutkin. — — —

Mutta tänäpäivänä meidän pitää yhdessä vahvoina katsoa eteemme. Tulevaisuus on edessä, jatkuu ajan viimeiseen tuokioon saakka, pitääkäämme nykyistä päivää omanamme, Sakkolan-pitäjäjuhlapäivää.

Lempäälän puukirkko, täynnä sakkolalaisia, aivankuin lapsuuden kirkkopyhinä. — Matka oli pitkä myöskin lapsuuden kirkkoon, mutta Suvannon ylittäminen sittenkin olisi tänäpäivänä tuntunut läheisemmältä, kuin nykypäivän kiitojuna.

Lapsuuden tutut virret ja kuultavana vanhan rovestin sana alttarilta, muistuttivat menneisyydestä yhtä paljon kuin nuoren sakkolalaisen tiedemiehen hyvin muotoiltu saarna tämänpäivän sakkolalaisten nykyisyydestä, tulevaisuudesta. Saimme muistutuksen siitä, että kaikesta meidän kuitenkin on kiittäminen suurta johdatteliijamme, Jeesusta Kristusta. Hän on katsonut oikeaksi tämän meidän tiemme ja antanut meille sen näin kuljettavaksemme kohti omaa Kirkastusvuortamme.

Helmi Ojanen

Sakkola-juhla Lempäälässä 5-6. 8. 1967

Sakkola-juhla vietettiin tänä vuonna kaksipäiväisenä, niinkuin oli edelliselläkin kerralla Lempäälässä. Juhlapaikkana oli Lempäälän-Vesilahden tilava Yhteiskoulu, jonka edessä oli laaja kenttä autojen parkkeerauspaikkana.

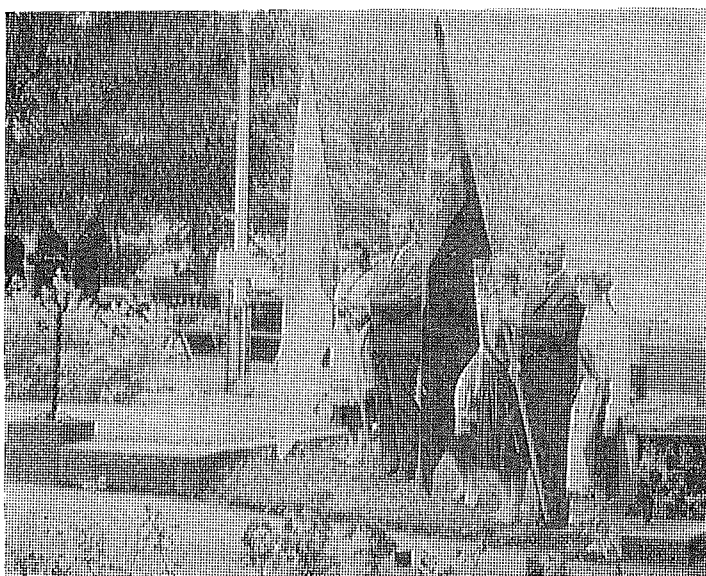
Lauantaina alkoi juhla klo 18 Kanavanvartijain soittokunnan esityksillä, jonka jälkeen laulettiin yhteisesti: Jo Karjalan kunnailla. Suvannon Säätiön puheenjohtaja Matti Niippa muisteli tervehdyspuheessaan Sakkolassa suoritettua jälleenrakennustyötä 1942-44, jolloin olimme palanneet takaisin sodan pahoin runtelemaalle kotiseudulle, mm. asevelitaloja pystytettiin 80 kpl muun yksityisen jälleenrakennustyön lisäksi. Rouva Eeva Koiranen esitti Aleksanteri Aavan runot: Satu näiltä vuosilta, Laulu lapsuudelle ja Pyhille puille. Säätiön asiamies johtaja Yrjö Raaska esitti Suvanto Säätiön 20-vuotiskertomuksen, joka julkaitaan myöhemmin lehdessämme. Hänen jälkeensä esiintyi kanteleentaitaja neiti Tellervo Haikonen, joka on useita kertoja soittanut mm. radiossa ja televisiossa. Hän esitti Hannikaisen sävellyksen Tyttärelle sekä kansanlaulun: Käkön se kukkuu ja lopuksi ketjun Eemil Kaupin sovittamia kansanlauluja. Tämän jälkeen oli väliaika ja vapaa kahvitarjoilu. Monisatainen yleisöjoukko jakaantui ravintolahuoneisiin, joissa kova puheensorina kertoi jälleentapaamisen ilosta.

Kanavanvartijain soittokunta kutsui juhlijat jälleen sisälle ja ohjelmansuoritusta jatkettiin. Rovasti Joonas Laurila selvitteli myös Sakkolan jälleenrakennusta talvisodan jälkeen ja keskittyi uuden kirkon rakennussuunnitelmiin. Hänenkin

esityksensä on toisessa paikassa lehdessämme. Kunnallisneuvos Antti Kuisma muisteli Sakkolan kunnallista elämää. Hän oli Sakkolan kunnanvaltuuston ensimmäinen puheenjohtaja hoiti tätä tointa useaman vaalikauden. Hänen huumorin sävyttämästä esityksestään otettiin tähän muutamia kohtia. Sakkolan kunnallinen elämä alkoi sitten että kirkkoherra kutsui pitäjätupaahan kuntalaisia päättämään yhteisistä asioista, kuten vaivahoidosta, silloista, teistä, jne. Ensimmäisten kokousten pöytäkirjat olivat Ruotsinkielisiä ja ovat ne vielä tallella. Sitten laki määräsi perustettavaksi kunnallislautakunnan, mutta kunnan yleiset kokoukset pidettiin edelleen pitäjätuvalla. Tämän ajan kunnallismiehiä olivat mm. Pekka Pitkänen, Adam Lamppu ja Pekka Puhakka. Ensimmäinen vaalien kautta valittu kunnanvaltuusto alkoi toimintansa Sakkolassa 1919. Tämän valtuuston jäsenistä on elossa enää kaksi miestä, Eedvard Raaska ja minä, jotka kumpikin olemme mukana tässä juhlassa. Vaalitaistelu käytiin

silloin nuorten ja vanhain välillä ja nuoret pääsivät enemmistöön. Monet vanhemmat joutuivat sysätyiksi syrjään. He tunsivat siitä katkeruutta ja koettivat vaikeuttaa nuorten toimintaa kaikenlaisilla valituksilla. Mutta nuoret olivat liisanneet tietomääränsä itseopiskelulla ja saaneet esiintymistottumusta nuorisoseuroissa. Heidän päätöksensä perustuvat lakiin eikä niitä voitu kumota. Mm. verotaksitukset koetettiin saada nurin useana vuotena, mutta kertaakaan eivät valittajat voittaneet. Verotuskokoukseen tuli kerran liikemies H. Henttonen ja vaati että hänelle piti lisätä veroja kymmenkertaisesti. "Enhän minä saa mistään lainaa kun ei ole enempää veroja". Hänen toivomuksensa täytettiin.

Sakkolassa oli maanteitä yli sata kilometriä, jotka olivat talonpoikain hoidossa. Vallesmanni H. Henttonen kävi tarkastamassa tiet jokainen kevät. Eräässä kohdassa tiellä oli iso kivi. "Viekää tuo kivi helvettiin!" ärjäisi hän. Mutta pajojan omistaja ei häkeltynyt vaan vastasi samalla mitalla. "Eik sitä

Kunnianosoitus Lempäälän sankarihaudalla.

vois viijä johonki toiseen paikkaa jottei tulis taas vallosmanni tiel?" Petäjärven piian veroilmoitus. Tulot: Poika tul. Menot: Kunnia män. Verottakaa.

Kiviniemen kasarmien ansiosta oli veroäyri alhainen Sakkolassa. Kun haluttiin kaupankäynnin lisäämistä, perustettiin Kiviniemen markkinat. Nämä toivatkin kauppiaita jokapuolelta Suomea aina Turusta saakka. Markkinapäivät muodostuivat yleiseksi juhlapäiväksi, jolloin rengelle ja piioille annettiin vapaapäivä markkinamarkkaa varten ja olivat siellä emännät ja isännät itsekkin mukana. Kunnanvaltuustoissa oli sopuisaa väkeä. Harvoin menivät asiat äänestykseen. Suojeluskunnan avustuksista jouduttiin aina äänestämään, mutta avustukset kuitenkin myönnettiin. Yleensä olivat Sakkolan kuntalaiset hyvin valistuneita lähinnä voimakkaan nuorisoseuratyön ja itseopiskelun vaikutuksesta, joka alkoi vuosisadan vaihteessa.

Kansantanhuja esittivät yhtyeet Sakkolan nuorisoseuralaiset ja heitä säesti kanteleella Tellervo Haikonen.

Vapaan sanan aikana onnittelivat Suvanto Säätiötä päätoimittaja Tyyne Kerttu Virkki Helsingin Sakkola-seuran puolesta. Lempäälän kunnan puolesta opettaja Salmi luovutti säätiölle Lempäälä viirin. Valkjärven pitäjätseuran puheenjohtaja Matti Uosukainen toi entisen naapurikunnan terveiset. Lempäälän-Viialan Osuuskassan edustajana johtaja Harry Hällberg mainitsi tervehdyksessään että Sakkola ja Suvannon seutu on nykyisin suurelta osalta Lempäälää, niinpä tämä osuuskassakin on muodostunut Lempäälän, Viialan ja entisen Sakkolan kassoista. Metsäpirtin Säätiön puolesta onnittelivat Heikki Hatakka. Lempäälän Karjalaseuran tervehdyksen toi rehtori Jouko Karanko. Taiteilija Onni Pursiainen muisteli runopukui-

sessä esityksessään vanhan Sakkolan elämää. Sanomalehti Karjalan onnittelut esitti Seppo Tikka. Juhlan päätössanoissa Yrjö Raaska esitti kiitokset säätiön puolesta kaikille, jotka olivat juhlaan osallistuneet. Lopuksi laulettiin yhteisesti Karjalaisten laulu.

Toinen juhlapäivä alkoi Jumalanpalveluksella Lempäälän kirkossa jossa liturgian toimitti rovasti J. Laurila, saarnan piti teol. tohtori Yrjö Salakka ja uruissa ent. Sakkolan kanttori Aaro Lehmusvuori. Lempäälän kirkkokuoro lauloi dir. cant. Eino Koskimiehen johdolla. Jumalanpalveluksen yhteydessä oli myös Herranehtoolinen. Juhlakansaa oli saapunut niin paljon että vain osa siitä sopi kirkkoon.

Kirkosta siirryttiin viereiselle hautausmaalle sekä Karjalassa nukkuvien muistomerkille. Maanviljelijä Aimo Kuisma puhui. Sankarihaudalle laskivat seppeleen Esteri Heino, Tauno Koiranen ja Toivo Viskari. Karjalaispatsaalle toivat kukkasat Lahja Hagman, Yrjö Pulakka ja Pertti Etuaho. Sitten siirryttiin Aleksanteri Aavan patsaalle, jonne toivat kukkastervehdyksen Elli Pulakka, Aleks Kallonen ja Aarne Naskali.

Pitkän poutakauden jälkeen oli alkanut virkistävää sade kun alettiin siirtyä kohti juhlapaikkaa, Lempäälän Yhteiskoulua, jossa juhla aloitettiin klo 13 jälkeen.

Aluksi tulivat juhlasaliin liput vartioineen, jonka jälkeen laulettiin Kanavanvartijain soittokunnan säestämänä Lippulaulu. Kun soittokunta oli vielä esittänyt soittoa Kauko Piipon johtamana, toi juhlatervehdyksen talousneuvos Aleks Kallonen. Hän huomautti että Sakkolan juhlien aika periytyy keskiaikaisiin kirkkojuhliin. Nykyisin muodostaa Lempäälä uuden Sakkolan täällä olevien Sakkolan eri virastojen ansiosta. Olemme saapuneet runsaslukuisesti tähän juhlaan Suomen 50 vuotisen itsenäi-

syyden ja Suvanto Säätiön 20-vuotisjuhlan merkeissä. Emäntä Elli Pulakka esitti Aleksanteri Aavan runon: Mikä on suruista suurin? Tellervo Heikkonen esiintyi kanteleineen tämän jälkeen. Maanviljelijä Uuno Pulakka esitteli Aleksanteri Aavan elämää ja tuotantoa. Aleksanteri Aavan tuotanto ei ole kovin laajaa, mutta kirjallisuuden tutkijat asettavat hänet hyvin korkealle. Hänen runokokoelmansa saivat ilmestyttyään valtion palkinnon. Vuosikymmenien aikana hän on tilauksesta kirjoittanut lukemattomia runoja vuosikymmenien aikana. Nyt on Suvanto Säätiö saatanut julkisuuteen 140 runoa käsittävän kokoelman. Sitten oli tilaisuus kuulla ääninauhalta eräs Aavan itsensä esittämä runo.

Seuraava väliaika käytettiin seurusteluun ystävien ja entisten naapureitten kanssa. Tähän jäi aikaa myös ohjelman kestäessä, sillä tuskin puoletkaan juhluvieraista sopivat sisälle.

Toisen ohjelmajakson aloitti sekakuoro Lempäälän laulun Väinö Taipaleen johdolla esittäen laulut: Laulu Vuokselle, Venehessä ja Häämatka. Rehtori Jouko Karanko lausui juhlapuheessaan seuraavia ajatuksia: Kun me jouduimme lähtemään evakkotaipaleelle Karjalasta, jäivät sinne ne, jotka nukuivat kirkkomaissa ja ne, jotka ovat antaneet henkensä tämän maan hyväksi. He olivat meidän elintilamme raivanneet. Ne ovat meidän perintöosamme. Heidän kauttaan on meidän juuremme tähän maahan. He jäivät sinne vartioon. Meidän tehtävämme on olla vartiossa täällä. Meillä on vapaus, siksi lähdimme. Jos olisimme jääneet sinne niin kuinka olisi perintömme laita. Käytännössä ovat pienet kansat vaihtorahaa suurien pöydällä. Siellä Karjalassa on hiljainen vartio. Me olemme elävä vartio, sen todistaa tämä juhlaakin. Täällä on tuotu esille runoilija

Hajamuisteluksia vuosisadan kahtapuolen

Viime vuosisadan puoliväliin saakka oli kannaksen alueista suuret osat lahjoitettu läänityksinä vieraan vallan miehille jonkinlaisena hyvityksenä ja talonpojat heidän alustalaisikseen ikäänkuin kahlustona näiden hovien työntekijöinä ja ylläpitäjinä. Näin joutuivat talonpojat maksamaan raskaat verot ja lisäksi hoville luontaisuuksina päivätyöt (ropotit). Kun verot olivat raskaat ja ropottipäiviä paljon, ei alustalaisille jäänyt aikaa omien töiden tekemiseen ja näinollen maat rappeutuivat ja elämä sen aikaisessa kannakselaisyksissä oli aivan kestokyvyn rajamailla tai mikäli mahdollista vielä

vähän senkin alle senaikaisenkin ajan mittapuuta ajatellen. Työpäivä oli pitkä, kesäisinkin auringon noususta — auringon laskuun. Silloinhan ei ollut lailla määrätty työaikoja, vaan "hovilainen" saneli määräykset, joita oli toteltava ilman tinkimisiä, jos mieli asua torpassa. Silti ei ollut lupa laiskotella, vaan siitä piti huolen vakituinen, sitä varten määrätty työnjohtaja tai työnantajat, jotka alustalaisen seljän takana joko kepin tai piiskan voimalla olivat alinomaa hopittamassa ja muistuttamassa työn joutumisesta, eikä ollut mitenkään harvinaista, jos työnjohtaja hakkaasi monta keppiä päivässä säpä-

leiksi ropottimiehen seljässä. Nykyajan ihmisestä tuonlainen elämänmäenmeno tuntuu aivan uskomattomalta, mutta lapsena ollessani iso-isäni ja moni muu vanha äijä kertoili näitä hovin vallan aikoja ja vakuuttivat asian olevan toden. Olivathan he olleet omakohtaisesti niin lukemattomat päivät hovin ropottilaisena. Olivathan he eläneet nuo melkein pä lähellä orjuutta hupovat ajat ja useampi tuntenut työnantajan kepin keikkuvan seljässään hovilaisen pellolla tai niityllä, tai ainakin nähneet sivullisena, ellei työn tahti räikeän sanan käytön turvin luistanut toivotun nopeasti. Olivathan nuo järkyttä-

Aleksanteri Aavan muistoja, mikä teos on osaltaan eräs karjalaisuuden voimannäyte. Se, että karjalaiset isät ja äidit panevat lapsensa opintielle osoittaa, minkä perinnön he ovat saaneet. Jos emme puhu heille Karjalasta, niin he myös vaikeenevat. He ovat meidän vartiomme vastaanottajia. Meidän on kerättävä elävää karjalaisuutta tulevia aikoja varten. Meidän on saatava aikaan sellaista, joka muodosta elämänvoiman lapsillemme ja tuleville sukupolville.

Juhlapuheen päätyttyä lausui emäntä Aune Ahtiainen kaksi isänsä Aleksanteri Aavan kirjoittamaa runoa. Sakkolalaisten nuorisoseurojen yhtyneet joukkueet esittivät kansantänhuja, heitä säesti kanteleella Tellervo Haikonen. He esittivät mm. Karjalaisen katrillin.

Vapaan sanan ensimmäisen puheenvuoron piti Pyhä Säätiön edustaja Tauno Rahkajärvi, joka toi juhlaan Karjalan Liiton adressin sekä esitti säätiönsä onnittelet. Yhdessä A. Kaasalaisen kanssa he luovuttivat juhlan isännille Pyhä-

järvi viirin, jonka vastaanottivat Suvanto-Säätiön edustajina Matti Niippa ja Juho Kekki. Opettaja Aarne Roininen toi Keski-Suomen Sakkola seuran terveiset. Helsingin Sakkola Seuran puolesta esiintyi päätoimittaja Tyyne Kerttu Virkki. Lapinlahden nuorisoseuran edustajana Albin Kallonen lausui toivomuksen, että kerättäisiin vanhoja valokuvia entiseltä kotiseudulta ja kuvattaisiin ne uudelleen yhdenmukaisiksi rainakuviksi. Näin säilyisivät konkreettiset muistot Karjalan elämästä ja maisemista tulevillekin sukupolville. Näiden kuvien katselu olisi arvokas ohjelmanumero yhteisissä tilaisuuksissamme. Ilmi Vanhanen Pöytyältä, entinen kotikylä Röykkylä, lausui tervehdyksenään kirjoittamansa runon: Valkeat laivat.

Suvanto Säätiön puheenjohtaja Matti Niippa kiitti loppupuheensa kaikkia juhlaan osaaottaneita, sekä lausui sakkolalaiset tervetulleiksi ensi kesänä Punkalaitumelle. Päätteenksi laulettiin yhteisesti Maamme laulu.

Juhlaan oli saapunut ennätys-

määrä osanottajia noin 1500 henkeä, joista vain osa sopi juhlaan liian seuraamaan ohjelman suoritus- ta. Ravintolaa hoitivat karjalaisten järjestöjen naiset yhdessä ja järjestelyistä vastasi rouva Annikki Soini. Suuhunpantavaa oli järjestetty riittävästi suurelle juhla joukolle. Vielä loppukuulutuksessaan Esko Kallonen huomautti että ravintolassa on vielä ruokaa ja juomaa saatavana. Tästä on lausuttava kiitos pirteille emännille, jotka vaivojaan säästämättä olivat saaneet tehdä pitkiä päiviä, piiraitakin paistettiin noin 2500 kpl. He onnistuivat työssään kiitettävällä tavalla.

Nykyisestä elintasosta kertoivat ne kiiltävien autojen rivistöt, joita oli Yhteiskoulun avara kenttä melkein täynnä. Erikoiset järjestysmiehet huolehtivat parkkeerauksesta siten että jokainen pääsi omalla kulkuneuvollaan lähtemään milloin halusi. Juhlavieraiden mukavuus ja etu oli tässäkin suhteessa otettu kiitettävästi huomioon, josta kiitos lankeaa juhlien järjestäjille.

J. K.

vän karneat ajat vieläkin heillä muistojen lokeroissa päällimmäisinä, että ne aina tulivat ensimmäisinä esille ja niistä kertoilivat aina kun vaan tarina vähänkin sivusi siihen suuntaan.

Oli sieltä toisenkinlaisia kokemuksia, tosin harvinaisempia, mutta oli kuitenkin ikään kuin näille ikäville tarinoille höysteeksi mieluisempaaakin kerrottavaa. Olihan mieltä piristävää kertoa siitäkin, miten ropottilainen sai juksata hovivilaista, olihan mitallilla toinenkin puolensa. Nykyajan kielellä sitä sanottaisiin kai kompensatioksi.

Siihenkin aikaan oli muutamia, jotka olivat toisia päättänsä pitempiä, tarkoitan sellaisia, jotka erotuivat töidensä ja toimintojensa takia muusta joukosta, yksi tällainen päättänsä pitempi kerrottiin olleen Haltermaasta Kivik'ojalta Matti Kuisma, joka kylässä tunnettiin nimellä "mattilois Matti" sekä sittemmin vanhempana vain Matt'ukko. Matti oli rotevatekoinen oikea voimapesä. Sillä Matilla oli voimaa, vaikka toisille antaa, kuten eräs vanha äijä muisteli. Tämä Matti oli ollut sellainen hyväntuulinen ja -laatuinen mies ja hän osasi joustaa mahdollisimman pitkälle ja löi leikiksi asiat vaikka työnjohtaja oli ollut kiukkuunsa tukehtua. No eihän siinä sitten ollut muukaan auttanut kun alistua voiman ja leikin edessä työnjohtajankin.

Mutta osasi Matti olla tarpeen tullen tiukkakin kun niikseen tuli. Kyllä oli keppi tai piiskan varsi äkkiä kappaleina, palaset heti pitkän matkan päässä, eikä ollut mikään ihme jos Matti työnjohtajan kanssa kahden oltuaan, joko sen kertaista kiistasta tai joskus aikaisemmin hampaankoloon jääneestä jutusta aiheutuen, koppasi työnjohtajan poikkipuolin polvilleen kuin pikkupojan ikään ja taputti takamuksille isoilla kämmenillään. Saattoipa vielä vannottaa,

ettei tästä tämän enempiä toimenpiteitä vastaisuudessaakaan aiheuteta, eikä puhuta, arvellen jos työnjohtaja olisi mielinyt esimiehilleen tai alkanut hautoa kostontoimenpiteitä.

Tällä tavalla niskan päälle päästyään Matti oli vakituinen ropottimies eikä ollenkaan kaihtanut hoviin töihin lähtöä, vaikka aremmat pelkäsivät mennä sinne itseensä pieksättämään, sillä jos ei ollut oikein puolensa pitäjäksi, voi saada maistaa kepiä, vaikka oli tehnyt työnsä kunnollisestikin. Asiahän riippui paljon työnjohtajasta ja hänen senkertaista mielentilastaan. Näin oli talonpoikain — alustalaisten — elämä ollut sellaista rehkimistä ja rettelöimistä elämänsä ja henkiriepuna ylläpitämiseksi.

Vihdoin monien lähetystöjen ja anomusten tuloksena vuosisadan puolivälin jälkeen, alkoivat talonpojat saada lunastaa maansa ja talonsa itsenäiseksi tiettyä lunastushintaa vastaan, mutta kun maat olivat rappeutuneet, ei maanviljelyksestä eikä karjanhoidosta saanut tuloja kontunsa lunastushinnan suoritukseen. Metsällä ei liioin siihen aikaan ollut mitään myyntiarvoa, samoin olivat ansiotyöt heikkoja joten ei sieltäkään herunut kopekkoja ja ruplia, joten talonpojilla olikin tietämistä, mistä lunastushintaan tarvittavat määräraikaurplat kulloinkin sai hankituksi ja kokoon haalituksi. Oli siinä toisenkin kerran tiukattava suolivyötä ja yritettävä säästää ja iartaa kun oli kerran tullut alettua. Muu ei auttanut. Hovin alustalaiseksi ei haluttanut antautua uudelleen, siksi nurjat olivat muistot siltä suunnalta, mieron tielle ei liioin haluttanut lähteä, joten oli vain puserrettava käsivarsista ja hartioista vielä enemmän irti. Moni yrittäjä olikin tukehtunut näihin maksuihin ja joutui antamaan periksi. Oli ollut sellaisia, jotka eivät uskalta-

neet alkuunkaan ottaa niin suurta velkataakkaa harteilleen. Eräs vanha äijä sanoikin näistä asioista kertoilleessaan, että minä tiedän tämän konnun, ja sen pellon ja niityt omikseni, niin monta huolta ja niin monta hikipisaraa olen niiden eteen itsestäni pusertanut perheeni elatuksen ja lapsieni kasvattamisen ohella. Vain sellainen henkilö tuntee, vain sellainen sukupolvi tietää, mikä arvo kodilla ja kotiseudulla on, joka on sen niinkin suurilla ponnisteluilla itselleen lunastanut, kuin se sukupolvi, joka viime vuosisadan loppupuolella ponnisteli itsenäiseksi tilansa ja talonsa.

Eipä siis ole ihme, jos se miespolvi, joka tiesi niiden seutujen lunastuksesta maksetun hinnan hikipisaroina ja ainaisen huolen ahdistamana isiensä maksaneen ja jotka itse olivat omalla työllään raataen ja uurastaen saaneet pellot kasvaamaan ja maanviljelyksen ja karjanhoidon kukoistamaan, tunsii niin kipeän piston rinnassaan, kun piti lähteä evakkoon ja jättää kaikki sodan jalkoihin, sillä onhan tunnettu tosiasia, että mitä suurempien uhrauksien hinnalla on jotakin pitänyt itselleen lunastaa, sitä arvokkaammaksi ja rakkaammaksi tämä kohde on tullut. Niin tässäkin tapauksessa, sillä voidaanko ajatella suurempaa ponnistelua kuin se, mitä esi-isämme olivat Suvannon seudusta — kotiseudustaan — maksaneet.

Eipä siis ole ihme, jos se nuoriso, joka silloin sodan melskeitten aikana oli parhaimmassa miehuuden iässä, niin sankarillisesti puolusti kotiseutujaan, niitä seutuja, joiden puolesta esi-isämme olivat taistelleet oman panoksensa.

Eipä siis ole ihme, jos sydämeistä niin oudosti kouristi ja tuntui kuin olisi elämä siihen pysähtynyt, kun piti lopullisesti jättää tämä niin rakkaaksi käynyt kotiseutu. Jättää niin monien miespolvien

Muistoja Koti-Karjalasta

Kuuluin ensimmäisiin ryhmiin jotka saapuivat Sakkolaan senjälkeen kun vihollinen oli sieltä karkoitettu. Se oli kotiinpaluun riemua. Oli jännittävää nähdä jälleen kotiseutu ja oma rakas koti. Mutta monelle se oli pettymys kun rauniot savusivat vielä ja toisia oli tykkituli ja ilmapommitukset hajottaneet sikin sokin. Kun jälkeensä ihmiset hakivat omia tavaroitaan, löytyi niitä ympäri pitäjää ja jopa toisen kunnan alueiltakin. Taloissa oli sisällä kaikenlaista kamaa ja roskia lattialla.

Tulimme muistaakseni Räisälästä päin kuorma-auton lavalla. Päi-

ponnistelujen tulokset. Olihan aikaisemmin ollut vielä toivoa tämän seudun takaisin saamisesta, mutta nyt oli sekin toivon kipinä sammunut.

Eipä siis ole ihme, jos vielä vuosien ja vuosikymmenien jälkeen niitä seutuja muistetaan, niiden seutujen merkeissä pitäjän ym. juhlien vietetään ja Suvannon-Seutulehteen niistä kirjoitetaan muistelmia.

Eikä ole ihme, jos vielä vuosikymmenien jälkeen se seutu on niin rakas sellaiselle, joka on siellä syntynyt, kasvanut ja siellä aikuisiksi varttunut, jos sellainen henkilö yhä muistaa ja kaipaa sitä seutua ja niitä maisemia.

Muistoissamme eläköön Karjala eläköön Suvannon seutu, jossa lapsena leikimme ja nuoruusvuotemme vietimme. Eläköön ainakin niin kauan kun tämä sukupolvikin. Kertokoot jälkeen jääneille siitä seudusta ne monet kirjoitukset, joita tässä Suvannon Seutu lehdesäkin on kirjoitettu sen ylistykseksi.

A.k-u

vä oli hyvin lämmin ja aurinkoinen. Katselimme siinä matkan varrella kaikkea mitä silmämme taivoitti ja mieli oli iloinen. Sitten sattui eräs tapaus, josta olisi voinut olla ikävä seuraus, sillä yht'äkkiä retkahti päittemme yli puhe-linlanka, joka oli vedetty tien poikki, matalalla roikkuen. Eräältä naapurilta tämä lanka oli viedä päin, vaan onneksi hän oli sivuuttain joten se luiskahti yli päin. Jos hän olisi ollut suoraan menosuuntaan niin tämä ansalanka olisi osunut leuan alle ja seuraukset olisivat olleet sen mukaiset. Pian tämä sattuma unohtui kun kotiseutu alkoi olla jo lähellä.

Saapuessamme Viiksanlahteen oli siinä muutamia vihollisen kaatuneita, tosin jo haudattuja, ja kolme palanutta hyökkäysvaunun romua Kiviniemeen menevän tien vieressä aivan meidän talon lähellä. Pysähdyimme siinä Pitkäsen Matin talon kohdalla, lepäsimme ensin, söimme eväitä ja sitten haajaannuimme kukin omalle tahollemme tiirailemaan lähemmin entisiä asuinsijojamme. Oli siellä kaikenlaista kamaa niin sisällä kuin ulkonakin ja kaikki ihan sekaisin — taisipa siellä olla vihollisen jättämiä lentolehtisiäkkin.

Seuraavana päivänä päätin sitten mennä Lupraan. Sain jostakin polkupyörän lainaksi ja niin läksin matkaan yksinäni, kun ei ollut sieltäpäin vielä ketään mukana. Vähän minua pelotti että siellä saattoi olla vielä jossakin nk. pensasryssiä tai desantteja. Onnellisesti pääsin kuitenkin Lupraan. Aikomukseni oli mennä vielä Lupran järvelle asti, mutta kun kävi Kuisman Matin (miljoona-Matin) kuis-tilla ja löysin siitä kaksi kivääriä varjossa, kun koetin kädensijoja, tuntuivat ne lämpimiltä, aivankuin

joku juuri olisi ne jättänyt siihen, en enää uskaltanut mennä sisällekkään, vaan minulle tuli kiire takaisin Viiksanlahteen. Kävin myöhemmin hakemassa kiväärit pois, olin silloin JS:n kirjoissa, joten saimme pitää torrakot käytettävissämme. Ja suoraan sanoen kyllä me niitä käytettiin, metsässä usein kuljettiin porukalla ja pidimme maaliinammuntakilpailuja.

Ajan vakiintuessa tuli sinne yhä enemmän entisiä karjalaisia omille asuinsijoihinsa. Talomme oli säästynyt sodan tuhoilta, mutta sitten meille tuli vankileiri, se kun oli erillään kylän muista taloista. Nämä vartiomiehet lämmittivät uunia liiaksi ja niin kotimme paloi eräänä tuulisenä päivänä. Navetan, jossa vangit asuivat, saivat esteet palamasta. Meidän perheemme asui nyt teltassa kun ei ollut muuta asuntoa ja minä olin Sakkolan Esikunnassa hevosmiehenä. Isäni kunnosti sikalan asunnoksi talveksi kun vankileiri siirrettiin muualle, sillä tarvitsimme navettaa elukoillemme.

Niin elämä palautui taas ennalleen muutamaksi vuodeksi kunnes taas oli lähdeittä lopullisesti. Rajalta päin saapuvien mukana seurasivat kaikenlaiset huhut. Kaikki oli taas sekaista ja sodan jymy vain lähenei päivä päivältä.

Olin silloin juuri lomalla, kun tuli ylempää määräys että siviiliväen täytyi poistua, kun sota vain lähenei. Tykkien jymy kuului yhtämittaa ja päivisin maataisteluko-neet lensivät ja kylvivät tuhoa ja tuskaa ympärinsä viattomien elukoittenkin päälle. Rajalta päin tuli pakolaisia tien täydeltä ja kertoivat ikäviä kokemuksia sieltä sodan ja loista päästessään. Moni joutui lähemmään alusvaatteillaan yönselekkään. Toiset päästivät eläimet

valloilleen navetasta tai olivat lopettaneet ne sinne kytkylle.

Kaikki pakkasivat tavaroitaan laatikoihin, joihin piti sitten laittaa omistajan nimi. Meillä kun ei ollut niin kiirettä kuin lähempää rintamaa asuneilla, joiden kotipaikat olivat taas vihollisen hallussa. Minä kävin vielä Taimi siskon mökillä irrottamassa sähkömittarin ja pakkaamassa tavarat. Hän oli jo lähtenyt äidin kanssa kaikki pienemmät mukanaan. Tullessani pois sieltä mökiltä oli siihen Lahe-Matin kohdalle tulossa ruuhka, kun samanaikaisesti tuli autokolonna ja tie oli muutenkin täynnä kuljoita. Lisäksi vielä oli tulossa kolme vihollisen hävittäjää. Kaikki yrittivät suojautua parhaansa mukaan. Minä hyppäsin pyörinieni tien vieressä olevaan kranaatin tekemään monttuun, siihen tuli myös eräs autokuski huomattessaan surmanlinnut, vaan kaikki eivät niitä huomanneet. Suureksi onneksi meille kaikille siinä tiellä oleville eivät nämä koneetkaan meitä huumanneet. Eihän siitä enää mitään muuten olisi säästynyt, autokuski kertoi että siellä rintamalla ne jahtaavat yhtäkin elävää olentoa tuntikaupalla. Läksimme sitten taas kaikki jatkamaan matkaa. Tultuani kotiin Savimäelle, oli siellä jo kaikki melkein pakattuna joten läksin käymään kasarmilla, sillä lomani oli jo lopussa, sinne mennessäni sain juosta, sillä ne äsken mainitsemani koneet tulivat nyt takaisin ja pudottivat pommeja, kuului vain niiden ujellus. Maa vapisi allani räjähdysten voimasta. Kun sain asiani kuntoon, läksin takaisin kotiin Savimäelle ja menin oikopolkua Römilän kahvilan alapuolelta lähtevää metsätietä pitkin.

Karjan ajoimme Lupraan asti siinä iltana ja yövyimme siellä. Seuraavana päivänä lähdimme sitten kulkemaan tuntematonta päämäärää kohti aivan kuin Israelilaiset Egyptin erämaassa. Kaikki asema-

paikat olivat täynnä matkustavaisia, helpolla ei tahtonut sinne päästä eikä saada tavaroita vanuihin, niitä kun oli niin vähän ja tarvitsijoita oli paljon. Jatkettiin matkaa niin kauan eteenpäin kunnes Rautjärven asemalla saatiin raskaamat tavarat junavaunuun. Lehmät ja hevoset saivat kävellä omilla jaloillaan, niitä ei tahtonut saada junaan millään. Niin saivat eläimet saapastella aina Keski-Suomeen asti ehkä noin 500—600 km:n pituisen matkan.

Olihan siinä marssia kylliksi ja moni pienempi vasikka väysi tai sorkat kuluivat kovassa maantiessä rikki, joten niitä täytyi jättää milloin mihinkin.

Minä läksinkin sitten Rautjärven asemalta etsimään omaa yksikköäni, joten matkani suunta oli itään kun toiset lähtivät länteen tai pohjoiseen. Kysyin asemanhoitajalta milloin juna menee Lappeenrantaan päin? Hän vastasi että piakkoin pitäisi tulla, mutta ettei siinä ole muuta kuin saksalaisia ja yksi henkilövaunu, jossa sitten pääsisin mukaan. Istuin ensin vaunun rappusilla ja eteisessä jonkun aikaa, kun juna pysähtyi Etu-Simolassa, tuli saksalaisten johtaja ulos ja pyysi nähdä sotilaspaperit, silmäiltyään ensin niitä, hän käski minua pois junasta pidellen pistoolia kädessään, sitten hän vei minut erääseen kojuun, jonne tuli myös itse antaen paperini eräälle sotilasvirkamiehelle ja lähti sen jälkeen takaisin junaan joka lähti jälleen eteenpäin.

Jäin vartomaan asiain kulkua, siinä kun oli eräs sotilaskarkuri kuulusteltavana. Oli yrittänyt polkupyörällä mennä Ruotsiin päin, jossa olivat saaneet kiinni ”käpykaartilaisena”, mikä sananparsi oli jälkeensä hyvin yleisesti muo-dissa. Aikani odotettua tuli minun asiani esille, kysyivät että mikä syy tähän viivästymiseen oli? Se-

lostin asian oikein laidan ja niin pääsin jatkamaan matkaa Viipuriin. Olimme siellä Linnan kasarmilla muutaman päivän ja marssimme sitten eräänä aamuna koko porukka Lappeenrantaan ja kasarmille heti. Siellä tuli kohta ilmahälyytys. Koska emme ehtineet ulos ajoissa, olimme sisällä lattialla maaten. Pommitivat Lappeenrannan asemalla juna, jossa paloi yksi ammusjuna ja viereisellä raitteella oleva evakkojuna. Illalla kävimme vähän kävelemässä kaupungilla vaan asemalle ei saanut mennä, se oli ankarasti kielletty.

Piakkoin meidät siirrettiin Luumäelle vähän rauhallisempaan paikkaan, jossa kerättiin kiinni saatuja ”käpykaartilaisia” ja muita omiin porukoihin ja nämä lähtivät sitten etsimään omia yksiköitään. Usein näistekin vielä moni lähti omille teilleen. Kerran meidänkin sakista oli viisi häipynyt, ryhmänjohtaja oli saanut aamulla viikon eväät meille jaettavaksi, kun tuli nimenhuuto niin ei kaikkia ollutkaan sakissa.

Vietimme sen päivän erään järven rannalla. Kävimme uimassa ja otimme aurinkoa, kun tähän oli hyvä tilaisuus. Niin sitten lähdimme illan suussa jatkamaan yksikkömme etsimistä, vaan kauan saimme hakea ja kuljimme milloin missäkin junassa.

P. Hännikäinen

Suvannon Seudun asiamieskokous

Pidetään tänä vuonna uudessa paikassa Suomalaisella Klubilla Puutarhakatu 13 marraskuun 8. päivänä kello 11. Toivotaan kaikkien asiamiesten osallistuvan kokoukseen.

VIIALAN KARJALAISET R.Y. 20-VUOTISJUHLA

17. 9. 1966 oli Juhlajumalanpalvelus Viialan kirkossa, jossa saarnasi pastori Pentti Hytönen, tämän jälkeen oli kunniakäynti sankari-patsaalla sekä Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä. Seuran puolesta laskivat seppeleet Eero Kirves ja Juho Kauranen.

Varsinainen juhla alkoi Viialan Keskuskansakoululla klo 13. Tervehdyspuheessaan seuran puheenjohtaja op. Arvo Pentikäinen korosti yhteisiä muistoja ja isien uskon tärkeyttä. Koululainen Tuire Pentikäinen esitti kauniisti laulun: Laps olen Karjalan, ja säästi itse lauluaan pianolla. Taiteilija Kastehelmi Karjalainen esiintyi puheen sydämeenkäyvästi vanhojen Karjalan tapojen ja runontaitajain hengessä sekä esitti muinaiskarjalaista runoutta. Hän esitteli myös Kaukolan hautalöytöjen mukaan valmistettua muinaista kansanpuhua! Musiikkia esitti trio Oksala Valkeakoskelta, Seuran 20 vuotiskertomuksen esitti työnjohtaja Eero Kirves. Seuran toiminta oli ensimmäisinä vuosina erittäin vilkasta, mutta viimeiset vuodet on eletty hiljaiseloa. Seuran aikaansaannoksista voidaan mainita Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkki Viialan hautausmaalla sekä raivaajien ja rakentajien kunniakirjat, joita oli seuran toimesta hankittu ja jaettu kahteenkin otteeseen. Seuralle on hankittu myös oma lippu, joka on ollut mukana monissa karjalaisissa juhlissa.

Karjalan Liiton järjestösihteerit Reino Joenpolvi kosketteli juhlapuheessaan karjalaisten yhtenäisyyden säilyttämisen tärkeyttä ja karjalaisten perinteiden merkitystä siltäkin varalta että jos pääsemme vielä takaisin esi-isiemme asuma- paikoille. Seuran nuoret esittivät kansantänhujä op. Asta Pentikäisen johdolla.

Juhlissa jaettiin seuraavat Karjalan Liiton ansiomerkit; Hopeainen: Juho Kauranen ja Eero Kirves, pronssinen: Hilja Kirves, Lempi Nykänen, Martta Tetri, Iivari Karpanmäki, Toivo Männikkö ja Vilho Sipiläinen. Harrastusmerkin saivat: Mirja Kujansuu, Marjatta Sakara ja Taimi Sipiläinen.

Vesilahden Karjalaseuran onnitteletut toi Viki Ryyppö, Lempäälän Karjalaisten H. Henttonen ja Esko Kallonen, Suvanto Säätiön terveh-

dyksen toivat Juho Kekki ja Jal-mari Naskali, jotka lahjoittivat seuralle myös Sakkola-viirin. Kiviniemen Nuorisoseuran onnitteletut esitti Toivo Männikkö ja Viialan Kiviniemen Marttojen, emäntä Eli-na Vuorinen. Viialan kunnan tervehdyks en toi A. Mikkola ja seurakunnan past. Pentti Hytönen. Myös Tampereen Karjalaisseurojen piiri oli lähettänyt adressin. Hyvin onnistunut tilaisuus päättyi Hämä-läisten lauluun. I. K.

AHON REUNALTA

Kesäisen aamun kirkkaus katosi talojen savun tummentamiin seiniin, ikkunariveissä sen säteet välkähtivät valkoisten verhojen poi-muissa, tapasi kukan ikkunalla, iloisesti ne iskivät silmää toisilleen, kukka ja aamun aurinko. Asunossa, jossa auringonpaiste aamulla hetken vain viivähti, heräilee unestaan sen yksinäinen eläjä. Hän kuulee miten portaikossa kajahtelevat työhön kiirehtivien askeleet. Hänellä ei ole kiire työhön.

— Teidän ei siis tarvitse tulla enää huomenaamulla töihin, sanoi konttoripäällikkö eilen työajan päätyttyä. Saatte eläkekirjan. Kiitoksia menneistä vuosikymmenistä — käden puristus. Kaikki oli lopussa. Kyyneleet silmissä kuin unessa hän käveli asuntoonsa. Elämä tuntui pysähtyvän nyt aamuun herätessä tuntui yksinäisyyden tyhjyys painavan hänet ainiaaksi tähän sänkyyn.

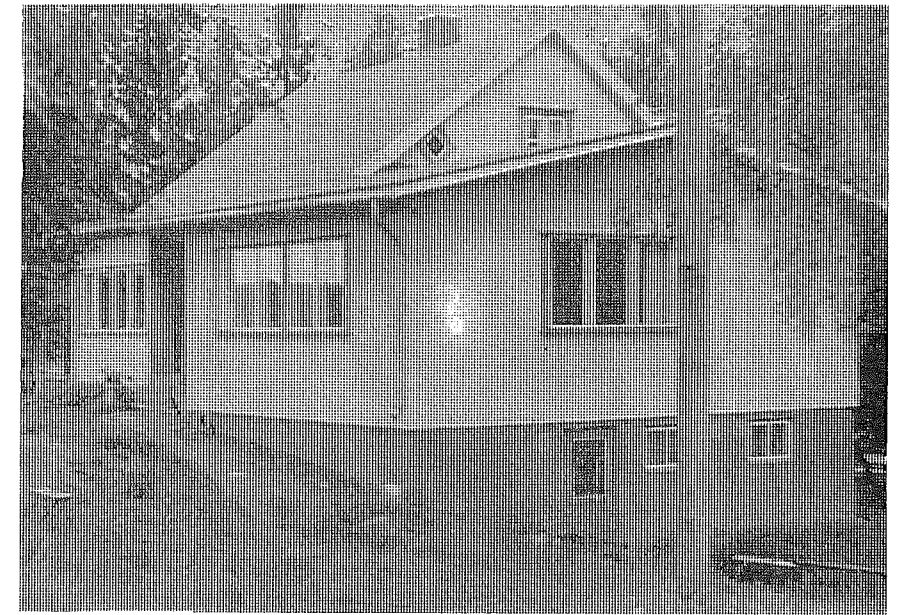
Luukusta putoaa postia, minulle — hän hymähtää, lehtiä, kirjekin. Minähän olenkin vielä kiinni elä-mässä, jäsen tässä yhteiskunnassa. Mieli keventyy. Ketterästi hän nousee ja hakee lehdet. Tuli Karjalakin, avaa ensiksi sen, katsoo kuten aina ennenkin kenen nimet on nyt noiden mustien ristien alla — Väinö, herranen aika, hänkin on

nyt poissa — poissa — Se on Hel-mikin nyt leski kuten minäkin.

Hän muistaa pitkästä aikaa taas lapsuutensa ja nuoruutensa kylän. Hän muistaa sen talvisen kuuta-moillan, miten hän kainona ensi-kerran kulki hänen rinnallaan, tuiskeisen tien ja paljon muitakin ihania iltoja. Ja sieltä kaukaa kantautuu laulu: Nättiä poikaa suoje-lin minä talvipakkaselta. Mut toi-nen tyttö tuli ja vei sen kesäläm-pimällä. Niinhän se kävi minulle-kin, mutta en ollut katkera Hel-mille, tulihan se minullekin toinen.

Suvannon Seudussa kerrotaan Sakkola juhlista. Sattui entinen tuttu, joka tilasi tämän lehden ja hauskahtahan sen tulo aina tuntuu-kin, tulee aina entisiä muistoja sen mukana. En ole käynyt noissa juh-lissa koskaan. Ei ole tehnyt mieli. Kuuka muua enää tuntee. Vieraila-kaikki. Mutta kai tuon Ahonreun-nan Viki minut vielä muistaa, hän tuumailee. Unohtuu aamuinen apeus. Vapautuneena hän alkaa tuntea iloaakin siitä, ettei tarvitse enää töihin kiiruhtaa. Eihän tämä elämä vielä tainnutkaan pysähtyä, se läksi vierimään taas. Kävi Sak-kolan juhlat, tapasi siellä paljon tuttuja ja hän tuntui liittyvän siihen joukkoon niin kotoisen rattoi-sasti kuin ennen siellä — — Viki

Sakkolalais-asutusta Tottijärven Joenpohjassa

Matti Nuoran talo.

Joenpohjan kylä Tottijärvellä on ihan Vesilahden rajalla. Ikivanha maantie, joka johtaa Vesilahdelta Tottijärven kirkolle, sivuuttaa kylän. Tämä ei ole mikään nykyai-kainen valtatie, mutta muutamia linja-autoja kulkee jokainen päivä ohitse Tampereelle sekä Lempäälän että Nokian kautta. Näiden avulla on kylällä yhteys suureen maailmaan.

Aikaisemmin koko Tottijärven pitäjä kuului Laukon kartanolle, niin myös tämä Joenpohjan kylä. Näiltä ajoilta on muistona vielä valtava puoliksi luhistunut kivi-navetta, joka osittain on vielä entisessä käytössään. Kylän asukkai-na olivat muinoin kartanon muo-namiehet. Nyt on heille lohkaistu omat tilat ja asuvat he nyt hyvässä sovussa paikalle asutettujen karjalaisten kanssa. Kylään on si-joitettu samaan ryhmään kahdek-san karjalaistaloa Vesilahden ra-jalta päin seuraavasti. Kaarlo ja Toimi Leppänen, Kalervo Nuora, Juho Kurikka, Väinö ja Viljami Virolainen, Matti Nuora, Hannes ja Aleks Huuska. Kaikki kotoisin Pe-ttäjärven Hovikylästä. Lupausta on asutettu tähän ryhmään Leo Hän-nikäinen.

Sakkolalainen asutus jatkuu vä-littömästi myös Vesilahden puolella ja ensimmäinen talo rajalla on Vil-jo Purontaa. Kävin häntä tervehti-mässä. Lehtemme lukijat varmaan muistavat Purontaan ahkerana ky-nänpöytäjä. Hänen piirtämänsä kansantyyppit ovat sellaisia, että ne varmaan kelpaisivat monien muit-tenkin lehtien palstoille. Entinen kotiseutu ja Karjala ovat olleet hänen pakinoittensa aiheina. Talos-sa olivat puintityöt käynnissä, mut-ta ne keskeytettiin ja laitettiin kahvipannu tulelle. Siinä sivussa ehdimme vaihtamaan ajatuksia yh-teisistä kysymyksistä ja harrastuk-sista ennenkuin jatkoin matkaani eteenpäin.

Seuraava pysähdyspaikka oli Matti Nuoran talo Joenpohjassa. Täällä olivat isännät vaihtamassa viljaa kuivuriin. Kuivuririntamalla on ollut korkeapainetta sillä satei-nen elonkorjuu-aika on antanut kii-rettä. Viljat korjataan enimmäk-seen leikkuupuimurilla ja ne on saatava kiireesti kuivatuuksi. Kui-vurin omistaja Nuora sanoi ettei hänellä ole viimeaikoina jäänyt paljoa nukkuamisenaikaa koska kui-vuria on jatkuvasti pidettävä sil-mällä ja vaihdettava viljaa tarpeen

mukaan. Sain viljanvaihtajista nä-pätyksi valokuvankin. Talon Laina emäntä keitti kahvit ja suuren pir-tinpöydän ympärillä kahvikuppien ääressä aloimme iskeä tarinaa.

— Tämä maisema muistuttaa hyvin paljon Sakkolan maastoa loi-vine, kumpuilevine peltorinteineen.

— Kyllä se totta on. Pellot ovat täälläkin vähän syrjällä, mutta ei täällä näe sellaisia petäjiä kuin Petäjärven rantamilla. Täällä on enimmäkseen kuusimetsiä.

— Olivatko nämä maat pahasti rappiolla kun tänne muutitte?

— Ei voi oikein sitäkään sanoa, viljelyksessä nämä kaikki olivat. Toisille sattui koko tila paljasta sänkeä ja toisille taas heinämaata.

— Ovatko nämä pellot muuten hyviä kasvamaan?

— Niin kasvaa että kohisee, kun vain saavat asianmukaiset lääkkeet. Vettä kaipaavat enemmän kuin kevyet maat siellä Karjalassa. Mutta yleensä voimme olla tyytyväisiä.

— Karjanhoito taitaa olla pää-tulonlähde täälläkin?

— Onhan se, mutta on täällä muutakin pientä yritystoimintaa. Tässäkin on autoilija. Osoitettiin Väinö Virolaista, joka istui my-

hällien joukossamme. Hän oli juuri tuonut kansakoululaisia Kleinbus-sillaan Joutsjoelta. Hän joutuu tekemään tämän kuljetuksen kaksi kertaa päivässä edestakaisin. Viiden kilometrin pituisen.

— Eipä tällä työllä paljon eletä, mutta on minulla myös kuorma-auto, jolla toimitan kaikenlaista ajoa. Nykyajan kyläyhteisössä tarvitaan tällaistaakin ammattimiestä.

— Onkos teilläkin auto? kysäisen talon isännältä. Tuossa on autotalin näköinen rakennus maantienlaidassa.

— Se on vain Jeeppi, ajelen sillä muokkaustöissä pellolla, mutta pääseehän sillä maantielläkin.

Toimi Leppänen kasvattaa minkkejä sivuharrastuksenaan. Hänellä on niitä nykyisin noin 300 ja tähän saakka, kolmena vuotena on kaikki menestynyt hyvin. Ruokana käyte-tään teurastusjätteitä ja kalaa, johon lisätään mm. perunoita ja monenlaisia vitamiineja. Kaikki jauhetaan myllyssä pieneksi ja sekoitetaan. Ruokaa joutuu joskus hankkimaan aina Naantalista saakka. Hän on itse myös kova kalamies ja saa kalaa hankituksi paljon oma-toimisesti.

Vasemmalta: Timo ja Matti Nuora, Kalervo Nuora ja Väinö Virolainen.

Eräs marjamatka Konevitsaan 1938

Lähtiessäni ulos ruotsalaisesta rahtilaivasta "s/s Rudolfista" 1938 toukokuussa, oli minulla paljon säästöissä rahaa ja päätin matkustaa Keljaan äitimuorille mökkiä laittamaan. Siis junaan vain Vaasasta ja aamulla olin jo Viipurissa. Tapasin täällä linja-autoasemalla Otto Kuorikosken, jolla oli sama matka ja niin lähdimme kohti etelää. Kiviniemessä ehdimme juoda kahvit kun auto jälleen lähti eteenpäin.

Saapuessamme Keljan tienmutkaan, oli siellä kansaa vastaanot-tamassa. Yhdeksän vuoden poissa-

oloni jälkeen oli sinne kasvanut uusi sukupolvi. Vanhemmat ihmiset tunsin hyvin ulkonäöltään vielä, mutta nuorempia en ollenkaan.

Aika meni hyvin siellä Keljassa koko kesän. Pakarisen Topias Pyhäjärveltä oli rakennusmestarina mökkimme rakennuspuuhissa. Sunnuntaisin pelailimme raminää ja kävimme ahkerasti uimassa Suvannossa.

Sunnuntaisin kokoonnuimme usein Piironien tienmutkaan pohtimaan maailman kuulumisia. Talon isännät olivat pukeutuneet valkoiseen sunnuntaipaitaan. Minä olin

— Toimin moottorisahan esittelijänä. Joudun matkustelemaan ympäri maata näyttelyissä ja esittelytilaisuuksissa. Kun olimme keskustelleet hetken aikaa, selvisi että hän oli tehnyt omaperäisen viilakeksinnön ja hän esitteli aikaansaannostaan seuraavalla tavalla. Tämä koskee moottorishan telaketjun säätöhampaan muotoa, joka eroaa huomattavasti tähän saakka käytetyistä muotoilusta. Valmistajana on Viialan Viila Oy. Viila on ollut markkinoilla noin puoli vuotta. Viilalle on haettu patenttiturva mm. Amerikassa ja Canadassa. Viilaa viedään tärkeimpiin moottorisahan vientimaihin. Viilaa on myytävänä kaikissa kauppoissa ja maksaa se 3:65 kpl. Sakkolalaiset moottorisahan käyttäjät: Huomioilkaa oman pitäjän pojan keksintö, jolla voi olla tulevaisuudessa tärkeäkin merkitys.

Samassa tuli kauppa-auto maantielle talon kohdalle ja isännät siirtyivät kaupantekoon. Lähties-sään he toivoivat että yhteinen lehtemme Suvannon Seutu välittäisi heidän kuulumisensa terveisensä eri puolilla Suomea oleville ystäville ja tuttaville. J. K.

saanut eräältä Käkisalmen työltä lahjaksi Ortodoksisen kirkon kol-tun eli mekon, joka oli hyvin pal-jon kirjailtu, tämä sopi hyvin pyhäpäivän asuksi siellä Kannaksella.

Kun puolukat alkoivat kypsyä niin äitimuori sanoi että nyt pitäisi lähteä Konevitsaan marjaan. Olimme asuneet aikaisemmin Yläpäässä ja tiesimme että Konevitsassa oli paljon marjoja. Niin aloimme suunnitella matkaa äitimuorin neuvojen mukaan. Naapurin tytöt Lahja, Martta, Kerttu ja Anna lupasivat tulla mukaan. Velipoika-ni Heino kävi osuuskaupasta osta-massa eväitä ja niin lähdettiin.

Nousimme linja-autoon ja ajoimme Taipaleen lautalle, josta sitten kävelimme Lyylyn Eimolle, missä olimme yötä. Jo aamuvarhaisella lähdimme Eino Lylanderin ven-heellä Konevitsaan. Moottorivene-matka oli ihana. Aurinko nousi ja tytöt ihmettelivät Laatokan mah-tavuutta. Päästiin sitten Konevit-san rantaan, johon saapui munkkien lähetystö tiedustelemaan että mitä te haluatte. Tytöt kysyivät että saataisiinko me poimia marjoja Konevitsasta? Siihen saatiin lupa. Nousimme sitten maihin Konevitsan rantaan ja Eino Lylander lähti takaisin merelle laskemaan lohisiimaa. Munkkien opastamana lähdimme saaren pohjoispäähän, jossa piti olla paljon marjoja, niin-kuin siellä olikin.

Olin sanonut tytöille että ottakaa uimapuvut mukaan, käydään Laatokassa uimassa. Nyt olimme saaren pohjoispäässä. Laatokassa on vielä elokuussakin lämmin vesi. Tytöt eivät uskaltaneet mennä sy-välle uimaan vaan räpiköivät siellä eräässä matalassa lahdenpouka-massa Heinon kera. Minä sieltä kauempaa uin etäälle Laatokalle. täällä oli suuria merivirtoja, mutta pääsin kuitenkin rantaan takaisin

Sitten lähdettiin jälleen marjoja poimimaan. Saimme paljon puol-

koita. Kun munkit tiesivät että olimme saaren pohjoispäässä, niin lähettivät he sanan että saisimme tulla luostariin päivälliselle. Nou-datimme tietysti kutsua. Munkit ottivat meidät hyvin ystävällisesti vastaan. Kun oli tullut nuoria tytöjä heidän vieraaksensa niin näyt-tivät meille myös pääkirkon sisäi-tä ja paljon muuta. Sitten söimme päivällisen. Tämän jälkeen pääpat-riarkka pyysi että yhdessä otettaisiin valokuva, johon tytöt suostui-vatkin. Sitten luvattiin että tytöt saisivat poimia omenia luostarin puutarhasta, kotiin vietäväksi he toivat suuren säkin ja sanoivat että sen saa poimia täyteen, koska noin nuoria ja kauniita tyttöjä on tullut heille vieraiksi.

Illansuussa saapui Lyylyn Eino moottorinsa kera meitä noutamaan. Siirryimme marjoinemme ja ome-nien kera venheeseen ja sanoimme rakkaat jäähyväiset patriar-koille, ja lähdimme kohti Sortan-lahtea. Iltayöstä oli kaunis kuuta-mo. Tytöt laulelivat Laatokalla. Sitten tuli yhtä äkkiä sumu. Olimme jo hyvin lähellä Sortanlahden rantaa, mutta kun oli pilkkosen pimeä niin emme uskaltaneet suu-rien, merenalaisten rantakivien ta-kia lähestyä rantaa, vaan Eino katsoi parhaaksi laskea ankkurin. Keitimme iltasajut ja hankkiui-duimme nukkumaan. Sattui ole-maan veneessä kankaisia tressuja ja niistä minä tein vuoteen veneen pohjalle että tytöt pääsivät nukku-

Konevitsan pääkirkko.

maan. Siellä ressun alla me nu-kuimmekin sitten aamuun asti.

Päivän valjetessa sumu hälveni ja pääsimme rantaan. Menimme aamukahville Eemil Lylanderille. Hän soitteli meille harmonikalla. Eemil oli hyvä pelimanni.

Tilasimme Hännikäisen pojan au-tolla viemään meidät takaisin Sak-kolan Keljaan. Noin kolme vuoro-kautta kestänyt marjamatka oli päättynyt.

On mukava muistella näitä nuo-ruuden aikoja ja palata niihin jäl-leen. Te tämän retken osanottajat, jotka olette siellä sisä-Suomessa, pitäkää selvä karjalainen maail-mankatsomus.

Viljo Kukko

Vesilahden Karjalaiset 20 vuotta

8. 10. -67 vietetään seuran 20-v.juhlaa. — Klo 10.00 jumalanpalvelus kirkossa, jonka jälkeen seppelten lasku sankarihaudalle ja Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä. — Päiväjuhla Ns.talossa klo 13.00. Juhlapuhujana Karjalan Liiton toiminnanjohtaja varatuomari Simo Härkönen.

Järjestäjät toivovat runsasta osanottoa.

UUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

75 vuotta täytti rouva Anna Sääksjärvi 26. 7. Harjun asemalla sijaitsevassa kodissaan. Hän on syntynyt Petäjärvellä. Solmittuaan avioliiton sahanomist. Aug. Sääksjärven kanssa, hän emännöi kotiaan Peräkorvessa niin kauan kun jouduttiin Karjalasta lähtemään. Nurmijärven sahan emäntänä hän joutui ottamaan vastaan paljon vieraita, näiden joukossa ulkolaisia liiketuttaviakin. Karjalaisen muistitiedon kerääjät ovat Anna Sääksjärveltä saaneet arvokasta apua. Hänen erikoisalaansa on ollut karjalaisen ruokatietouden talentaminen. Myös Kansantieteellinen seura ja Seurasaaaren Muinaistieteellinen seura ovat saaneet häneltä tietoutta.

75 vuotta täytti 25. 8. maanviljelijä Maunu Kuisma Hyvinkäällä. Hän syntyi Sakkolan Häitermaassa, jossa viljeli kotitilaansa niin kauan kuin Karjalassa saatiin olla. Hän toimi kihlakunnanoikeuden lautamiehenä vuodesta 1934 talvisotaan saakka. Kunnallisissa tehtävissä hän oli köyhäinhoito- ja verotuslautakunnissa monia vuosia. Hän oli myös perustamassa Hevosjalostusseuraa ja Sakkolan Maidonmyyntiosuuskuntaa joiden hallituksiin hän kuului talvisotaan asti. Hän viettää vanhuudenpäiviään Hyvinkäällä olevassa omakotitalossaan.

70 vuotta täytti Ruovedellä 28. 7. 67 Alma Kelo Ruovedellä. Hän on kotoisin Sakkolasta, jossa nuorempana otti osaa marttatyöhön ja muuhunkin yhdistystoimintaan.

60 vuotta täytti kapellimestari Eino Kuperinen Turussa 15. 8. 67. Hän on syntynyt Sakkolassa ja lähti 14 vuotiaana Käkisalmeen

soitto-oppilaaksi. Hän oli mm. Kiviniemessä JP. 4 soittokunnassa monia vuosia vääpelin arvoisena varajohtajana. Viimeiset 20 vuotta hän oli Turun varuskunnan kapellimestarina. Siirryttyään eläkkeelle 15. 8. -67 hänelle myönnettiin musiikkimajurin arvo.

70 vuotta täytti Liisa Laamanen 7. 5. 1967 Järvenpäässä, kotoisin Sipilämmäeltä.

70 vuotta täytti 14. 5. 1967 Emilia Vanhanen Helsingissä, syntynyt Sakkolassa.

60 vuotta täytti 23. 5. 1967 rouva Alma Pelkonen o.s. Vanhanen Helsingissä, syntynyt Sakkolan Rökylästä. Hän on Helsingin Sakkolaseuran perustajajäsen.

60 vuotta täytti 25. 7. 1967 Elsa Kallonen Helsingissä, kotoisin Petäjärveltä.

50 vuotta täytti 26. 6. 1967. Uno Nihti, kotoisin Ojaniemestä.

50 vuotta täytti 21. 5. 1967 Väinö Tenkanen, kotoisin Karholasta.

50 vuotta täytti 9. 10. 1967 Impi Väre Helsingissä, syntynyt Sakkolan Keljasta.

50 vuotta täytti 17. 6. 1967 Onni Kankkunen kotoisin Petäjärveltä.

50 vuotta täytti 15. 9. 1967 Toivo Nihti Viialassa, kotoisin Sakkolan Ojaniemestä.

50 vuotta täytti 10. 8. 1967 insinööri majuri evp. Lauri Sääksjärvi Helsingissä. Hän oli mm. Helsingin Sakkola-seuran puheenjohtajana seuran perustamisesta aina viime vuoteen asti.

60 vuotta täytti 5. 9. 1967 rouva Rauha Raitava Jyväskylässä. Hän on syntynyt Keuruulta, josta muutti jo hyvin nuorena aviomiehensä kotikylään Lapinlahteen, josta evakkotiet ovat johtaneet hänet jälleen Keski-Suomeen.

HELSINGIN SAKKOLA-SEURAN

KIRKKOJUHLAT

Helsingissä 7-8. 10. 1967

JUHLIEN OHJELMA:

Luantaina 7. 10.

klo 19.00 ehtoollisjumalanpalvelus Tuomiokirkossa. Alttaripalv. tuomiorovasti Eino Sares, uruissa tapani Valsta, kanttorina Antti Koskinen.

Sunnuntaina 8. 10.

klo 8.30 kunniakäynti Hietaniemen sankarihaudalla.
klo 9.00 kunniakäynti Karjalaan jääneiden muistomerkillä.
klo 9.30 kunniakäynti Larin Parasken muistopatsaalla Hesperian puistossa.

Näihin itsenäisyyden juhluvuoden kunniaksi järjestettyihin tilaisuuksiin toivomme runsasta osanottoa.

Välittömästi sunnuntaikirkon jälkeen siirrytään Tuomiokirkkoseuran kunnan seurakuntasaliin Meritullintori 3, jossa nautitaan kirkkokahvit.

Päiväjuhlassa esiintyjistä mainittakoon mm. tuomiorov. Eino Sares, rov. Joonas Laurila ja opperalaulajatar Aino Elenius.

Tervetuloa!

Sakkola-Seura, Helsinki

VAINAJIA

Vanha emäntä Helena Kaasalainen os. Jääskeläinen kuoli 2. 9. 1967 Heinolassa. Hän on syntynyt Sakkolassa 14. 2. 1875.

Emilia Suikkanen os. Paakkanen kuoli Vammalassa heinäkuulla -67 73 vuotiaana. Kotoisin Sakkolan Petäjärveltä.

Matti Karvanen kuoli 14. 7. Imatralla, syntynyt Petäjärvellä 24. 12. 1898.

Loviisa Salakka o.s. Kiiski kuoli Varkaudessa 25. 7. 1967, syntynyt 5. 1. 1898 Sakkolassa.

Tyyne Ahtisaari o.s. Karonen kuoli 16. 7. 1967 Kuopiossa, syntynyt 21. 10. 1903 Sakkolassa.

Olli Männikkö kuoli 31. 7. 1967 Helsingin Yliopiston Keskussairaalassa. Hän on syntynyt Sakkolan Kiviniemessä 7. 2. 1920.

Julkaisutoimikunta Aavan patsaan vieressä Lempäälässä. Vas. Aleks Kallonen, Uno Pulakka, Aimo Kuisma, Viki Ryyppö, J. Karpanmäki, Matti Riikonen ja Helmi Uusukainen.

Suvanto-Säätiö julkaissut Aleksanteri Aavan runoja

Pankkivirkailija Esteri Pitkänen oli tutkinut vanhoja sanoma- ja aikakauslehtiä Helsingin Yliopiston kirjastossa ja merkinnyt muistiin vuosikymmenien aikana niissä olleita Aleksanteri Aavan runoja. Myös runoilijan omaiset olivat luovuttaneet käyttöön ne runot, jotka löytyivät hänen jäämistöstään. Näin saatiin noin 140 runon kokoelma, joka on julkaistu nimellä Vuoksen varsilta. Runojen lajittelun ja painattamisen teki erikoinen toimikunta, jonka näemme tässä koostuneena runoilijan patsaan ympärille viimeisen kokouksensa jälkeen.

Suvanto Säätiö on kustantanut kirjan ja myy sitä kaikille haluaville omakustannushintaan. Näin

on kirjan hinta saatu hyvin halvaksi 142 sivuinen sidottu kirja maksaa vain 3 mk. Kirjaa voi tilata myös postiennakkona osoitteella Lempäälän-Viialan Osuuskassa Lempäälä. Lähellä asuvat voivat sen itse noutaa ko. osuuskassasta. Kirjaa ei myydä missään kirjakaupoissa.

Toimitamme heti varastosta

● POLTTOÖLJYJÄ

● KIVIHIILIÄ

● KOKSIA

● ANTRASIIHTIA

Tuotanto

MAASEUTUVÄKI

Viisi palveluvalmista konttoriamme: Lempäälässä, Viialassa, Kuljussa, Sääksjärvellä ja Säijässä ovat käytettävissänne varoja sijoittaessanne, edullisesti, myöskin tarvitessanne luottoa tarpeisiinne. Kääntykää luottamuksellisesti puoleemme kaikissa raha-asioissanne.

Lempäälän-Viialan Osuuskassa

VESILAHDEN
OSUUSKASSA

*joustavaa
pankkipalvelua*

**Viialan
Kirjapaino**

*... Teidänkin
luottamukseenne
arvoinen*

**SUVANNON-
SEUTU**

Suvannon ympäristön kotiseutu-
lehti, ilmestyy 1967 6 kertaa
vuodessa.

Tilaushinta 5 mk vuosikerta.

Ilmoitushinnat 1 mk palstam.

Vakinaisista ilmoituksista alen-
nus.

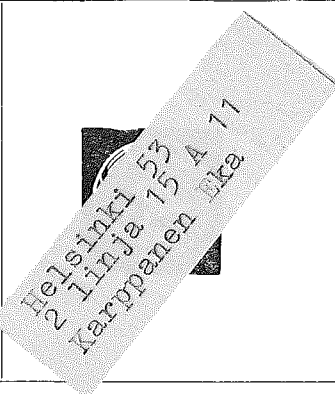
Toimituksen ja konttorin osoite
Viiala 6

Puhelin Viiala 35 397.

Postisiirtotili 47-30 763.

Vastaava toimittaja livari Kar-
panmäki.

Toimituskunta Yrjö Raaska, Vik-
tor Ryyppö, Helmi Uosukai-
nen, Matti Riikonen ja Uno
Pulakka.

TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSKASSA

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

LIIKKEEMME ON TÄYTTÄNYT TÄNÄ VUONNA

20 vuotta

Kiitämme luottamuksesta kaikkia asiakkaitamme. Toivomme edelleen-
kin voivamme palvella entisiä sakkolalaisia sähköasioissa, niin asen-
nuksissa kuin kojeiden toimittamisessakin. Juuri nyt edullisesti Hoover-
jääkaappeja, pesukoneita, pölynimureita y.m. Lähetetään rahtivapaasti
kaikkialle. Hyvät alennukset.

RAASKAN SÄHKÖLIKE

VESILAHTI
Puh. 78 541

VALKEAKOSKI -
Puh. 41 810

1967

Vesilahden Säästöpankki

auttaa — neuvo — palvelee

**LEMPÄÄLÄN
PELTITYÖ**

OM. V. RIIKONEN

☎ TAMPERE 74 330

► SUORITTAI KAIKKIA RAKENNUSALAN PELTITOITA ◀